

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства
щодо здійснення обліку робочого часу членів
парламентів європейських держав*

Анотація. В аналітичній записці досліджується існуюча практика здійснення обліку робочого часу членів парламентів європейських держав, зокрема таких, як: Ірландія, Німеччина, Португалія, Словаччина, Франція, Швеція. Також було досліджено порядок обліку робочого часу члена Європейського Парламенту.

I. Вступна частина

Правова природа повноважень народних депутатів України має свою специфіку, яка відповідно до Конституції¹ та законів України забезпечується функціонуванням системи гарантій незалежної діяльності народних депутатів України (правових, організаційних, інформаційних та соціально-економічних гарантій). Так, згідно з Конституцією України повноваження народних депутатів України визначаються Конституцією та законами України (частина четверта статті 76 Конституції України). Порядок роботи Верховної Ради України встановлюється Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України (частина п'ята статті 83 Конституції України).

Регламент Верховної Ради України² (далі – Регламент) визначає порядок роботи Верховної Ради України, її органів та посадових осіб під час підготовки і проведення сесій Верховної Ради України, її засідань, формування державних органів, визначає законодавчу процедуру, процедуру розгляду інших питань, віднесених до її повноважень, та порядок здійснення контрольних функцій Верховної Ради України (стаття 1 Регламенту). Організаційне, юридично-експертне, науково-експертне, документальне, інформаційне, а також матеріально-технічне, господарсько-правове та фінансове забезпечення діяльності Верховної Ради України, її органів, народних депутатів України, депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України здійснює Апарат Верховної Ради України (частина перша статті 7 Регламенту).

Законом України «Про статус народного депутата України»³ (далі – Закон) передбачено, що гарантії трудових прав народного депутата України встановлюються Конституцією України, цим Законом, Кодексом законів про працю України, іншими законами України (частина перша статті 20 Закону). Своєю чергою, питання фінансування видатків, пов'язаних із депутатською діяльністю,

¹ Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

² Регламент Верховної Ради України, затверджений Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>

³ Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>

нарахуванням заробітної плати, медичним та соціально-побутовим забезпеченням народного депутата України, врегульовані у статтях 32, 33 Закону.

Важливо констатувати, що питання обліку робочого часу народного депутата України під час здійснення депутатських повноважень знаходиться у невід'ємному логічному зв'язку з його обов'язками, які, зокрема, вимагають: бути присутнім та особисто брати участь у засіданнях Верховної Ради України та її органів, до складу яких його обрано; особисто брати участь у голосуванні з питань, що розглядаються Верховною Радою України та її органами; виконувати доручення Верховної Ради України, відповідного комітету, депутатської фракції (групи), тимчасової спеціальної або тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, до складу яких його обрано; інформувати Верховну Раду України та її органи, до складу яких його обрано, про виконання доручень Верховної Ради України та її органів; дотримуватися вимог трудової дисципліни та норм депутатської етики. Крім того, слід відмітити, що контроль фактично є базисом організаційної автономії парламенту, а тому включає в себе ряд можливостей щодо визначення механізмів його проведення. При цьому повноваження щодо організаційного забезпечення обліку робочого часу народних депутатів України покладаються на Голову Верховної Ради України як відповідального за організацію роботи Верховної Ради України та її органів у цілому.

На реалізацію вказаних норм Закону було прийнято Розпорядження Голови Верховної Ради України від 3 грудня 2019 року № 1240-к «Про організацію обліку робочого часу та здійснення виплат, передбачених статтями 32 і 33 Закону України «Про статус народного депутата України», яким визначено перелік підстав для внесення відміток про відпрацьований час до таблиця обліку робочого часу народних депутатів України, серед яких: дані участі народного депутата України в голосуваннях при прийнятті рішень Верховної Ради України на пленарних засіданнях; дані обліку присутніх народних депутатів України на засіданнях комітетів Верховної Ради України; дані про відрядження народних депутатів України, у тому числі для роботи з виборцями; дані про перебування народних депутатів України у відпустці; дані про відсутність народного депутата України у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю; дані про роботу народних депутатів України в комітетах, депутатських фракціях (депутатських групах) у Верховній Раді України, тимчасових слідчих або тимчасових спеціальних комісіях, спеціальній тимчасовій слідчій комісії. Крім того, Комітет Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України неодноразово надавав роз'яснення з питань обліку робочого часу народного депутата України⁴.

⁴ Роз'яснення про порядок обліку робочого часу народного депутата України у міжсесійний період (між закриттям та відкриттям чергових сесій Верховної Ради України), ухвалене на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України восьмого скликання 21 вересня 2016 року (протокол № 60). URL: https://reglament.rada.gov.ua/news/dijaln_komit/rozzyasnennya/73271.html; Роз'яснення про реалізацію окремих положень законів України «Про комітети Верховної Ради України», «Про статус народного депутата України», Регламенту Верховної Ради України щодо обліку робочого часу народних депутатів України у міжсесійний

Проте, відповідно до пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану»⁵ встановлено, що з 1 березня 2022 року на період дії воєнного стану в Україні до завершення місяця, в якому воєнний стан буде припинено чи скасовано, зупиняється дія частини четвертої статті 26 Регламенту Верховної Ради України, та частини п'ятої статті 33 Закону України «Про статус народного депутата України». Облік робочого часу народних депутатів України у зазначений період здійснюється відповідно до законодавства про працю.

Зважаючи на викладене, та з метою пошуку оптимального підходу для напрацювання пропозицій щодо удосконалення правового регулювання питань, пов'язаних з обліком робочого часу народних депутатів України, слід проаналізувати особливості законодавчого регулювання та правозастосовної практики в окремих європейських державах та Європейському Парламенті.

II. Основна частина

Робота парламенту як єдиного законодавчого органу має продовжуватися навіть в умовах воєнного чи надзвичайного станів. Верховна Рада України з метою реалізації конституційних повноважень в умовах дії воєнного стану в Україні у зв'язку з широкомасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України працює в режимі одного пленарного засідання, що триває до дня припинення чи скасування воєнного стану в Україні, але не пізніше ніж до початку наступної чергової сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання⁶. Це дозволило Верховній Раді України системно здійснювати законодавчу діяльність (у тому числі, проводити пленарні засідання та засідання комітетів), забезпечуючи безперебійний демократичний процес прийняття рішень⁷.

Для організації проведення пленарних засідань Верховної Ради України, роботи її органів в умовах воєнного стану ключовим є питання забезпечення їх повноважності, зокрема, присутності на пленарних засіданнях Верховної Ради України народних депутатів України у кількості, достатній для прийняття рішень Верховною Радою України, участі народних депутатів України в роботі її органів⁸.

період (між закриттям та відкриттям чергових сесій Верховної Ради України) (ухвалене на засіданні Комітету липня 2020 року (протокол № 45)). URL: https://reglament.rada.gov.ua/news/dijaln_komit/rozzyasnennya/74261.html

⁵ Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12 травня 2022 року № 2259-IX17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>

⁶ Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану: Постанова Верховної Ради України від 7 лютого 2023 року № 2912-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2912-20#Text>

⁷ Ukraine 2023 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy. Brussels, 08.11.2023 SWD (2023) 699. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf

⁸ Роз'яснення про особливості реалізації положень статей 23, 32, 33, 35 Закону України «Про статус народного депутата України» в умовах дії воєнного стану в Україні (ухвалене на засіданні Комітету Верховної Ради України з

Тому введення воєнного стану не може бути підставою для звільнення члена парламенту від виконання обов'язків, передбачених його правовим статусом. Наприклад, частина сьома статті 7 Регламенту Парламенту Грузії⁹ передбачає, що на період воєнного стану народний депутат не має права утримуватися від депутатської діяльності на підставі участі у військових діях.

Європейський Парламент

Облік робочого часу члена Європейського Парламенту здійснюється відповідно до Статуту членів Європейського Парламенту¹⁰ та рішення Бюро Європейського Парламенту від 19 травня та 9 липня 2008 р. про заходи впровадження Статуту членів Європейського Парламенту¹¹.

Відповідно до вказаних актів члени Європейського Парламенту повинні розписатися в одному з офіційних реєстрів учасників відкритих засідань офіційних органів Парламенту, щоб мати право на добові та відшкодування витрат на проїзд¹². 17 червня 2019 р. Бюро Європейського Парламенту вирішило запровадити комп'ютеризовану систему з метою діджиталізації Центрального реєстру відвідуваності для членів Європейського Парламенту за допомогою використання біометричних даних¹³.

Присутність членів Європейського Парламенту під час офіційних заходів Європейського Парламенту засвідчується їхнім особистим підписом навпроти їх прізвища та імені у стандартному протоколі відвідування. Ці документи ведуться секретаріатами офіційних органів Парламенту. Члени Європейського Парламенту також можуть реєструватися в Центральному реєстрі відвідуваності, який веде безпосередньо Відділ відшкодування витрат на проїзд та добових виплат членам Європейського Парламенту (Members' Travel and Subsistence Expenses Unit) у структурі Генерального директорату з питань фінансів.

У разі, якщо члени Європейського Парламенту на підставі попередньо виданого дозволу від Голови, Бюро, Конференції президентів Європейського Парламенту або із власної ініціативи в межах виконання своїх повноважень беруть участь у заходах, що відбуваються поза межами Європейського Парламенту, їх

питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України 27 квітня 2022 року (протокол № 111)). URL: https://reglament.rada.gov.ua/news/dijaln_komit/rozzyasnennya/74672.html

⁹ Rules of procedure of the Parliament of Georgia. URL: <https://parliament.ge/en/legislation/reglament>

¹⁰ 2005/684/EC, Euratom: Decision of the European Parliament of 28 September 2005 adopting the Statute for Members of the European Parliament. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2005/684/oj>

¹¹ Decision of the Bureau of 19 May and 9 July 2008 concerning implementing measures for the Statute for Members of the European Parliament. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02009D0713%2801%29-20230701>

¹² ECPDR Request 4357 Members attendance at Parliament – rules, records and sanctions for non-attendance (European Parliament Reply. 8 April 2020). URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/513889>

¹³ Наразі це рішення знаходиться на стадії впровадження, дивись детальніше: EDPS Opinion on the use of a computerised system by the European Parliament for the digitalisation of the Plenary and central attendance registers through biometric technology (Joint cases 2020-0921& 2021-0355). 29 March 2021. URL: https://edps.europa.eu/system/files/2021-03/21-03-29_edps_opinion_ep_computerised_system_biometrics_en.pdf; EDPS Supervisory Opinion on the implementation of the EDPS recommendations on the MEP biometric attendance register (Case 2022-1318). 11 May 2023. URL: https://edps.europa.eu/system/files/2023-09/2022-1318_edps_supervisory_opinion_on_mep_biometric_system_redacted_for_publication_version_of_15_9_23_en.pdf.

присутність на відповідному заході може бути засвідчена відповідними списками присутніх, а за відсутності таких списків – декларацією члена Європейського Парламенту.

Члени Європейського Парламенту також можуть брати участь у роботі комітету чи іншого офіційного органу національного парламенту. У такому випадку відповідний комітет або орган повинен засвідчити присутність члена Європейського Парламенту. Добові виплачуються лише в тому випадку, якщо засідання проводиться поза місцем проживання члена Європейського Парламенту.

Відділ витрат на проїзд та проживання членів Європейського Парламенту здійснює загальний облік робочого часу членів Європейського Парламенту на підставі таких документів: відомості про присутність членів Європейського Парламенту на засіданнях та заходах в органах Європейського Парламенту, які надсилаються відповідним секретаріатом у письмовій або електронній формі; відомості із Центрального реєстру відвідуваності; копії відповідних рішень Голови, Бюро, Конференції президентів Європейського Парламенту; відомості, надані національними парламентами.

Ірландія

Облік робочого часу члена Парламенту Ірландії (Oireachtas) – як нижньої (Dáil Éireann), так і верхньої палат – здійснюється відповідно до Закону 2009 року про виплати урядовцям та парламентарям¹⁴, Постанови Міністерства фінансів про виплати та надбавки членам парламенту¹⁵ та відповідних регламентів нижньої та верхньої палати¹⁶.

Згідно із вказаними актами член парламенту, щоб отримати виплати на проїзд і проживання, повинен зареєструвати свою присутність у будівлі засідань Парламенту Ірландії (Ленстер-хаус) не менше 120 днів у календарному році. За кожен день, нижчий за вказану вимогу, член парламенту повинен повернути 1 % від загальної отриманої суми.

Члени парламенту повинні особисто реєструвати свою присутність у Ленстер-хаус один раз протягом робочого дня. Це можна зробити за допомогою брелока на терміналі або вручну, заповнивши форму відвідування Ленстер-хаус. Потім заповнені форми відвідування зводяться в електронній системі обліку відвідуваності. Ця електронна система є різновидом системи, яка використовується парламентськими працівниками для реєстрації свого робочого часу, і була

¹⁴ Oireachtas (Allowances to Members) and Ministerial and Parliamentary Offices Act 2009. 21st July, 2009. URL: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2009/act/29/enacted/en/print.html>

¹⁵ S.I. No. 84/2010. Oireachtas (Allowances and Facilities) Regulations 2010. 25 March 2010. URL: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2010/si/84/made/en/print#>

¹⁶ Dáil Éireann Standing Orders relative to Public Business. URL: https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/parliamentaryBusiness/standingOrders/dail/2023/2023-09-28_consolidated-d-il-ireann-standing-orders-september-2023_en.pdf; Seanad Éireann Standing Orders relative to Public Business. URL: https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/parliamentaryBusiness/standingOrders/seanad/2023/2023-03-08_modifications-to-seanad-eireann-standing-orders-relative-to-public-business-2020_en.pdf

запроваджена в 2010 році, щоб замінити попередню систему особистих підписів в паперових реєстрах¹⁷.

Відомості про відвідуваність викладаються на офіційному сайті парламенту, окремо для членів нижньої та верхньої палат¹⁸.

Рисунок 1. Відомість відвідування Ленстер-хаус членом Парламенту Ірландії

Member Sitting Days Report	
Date Range 01/01/2023 to 31/01/2023	
Senator, 26th Seanad, 01/01/2023 - 31/12/2023, Limit: 120	
Sitting days attendance recorded on system	Other days attendance recorded on system *
24/01/2023	03/01/2023
25/01/2023	04/01/2023
26/01/2023	05/01/2023
31/01/2023	06/01/2023
	09/01/2023
	23/01/2023
	30/01/2023
Sub-total: 4	Sub-total: 7
Totals	
Total number of sitting days in the period	4
Total attendances recorded for allowance purposes in the period	11
The number of attendances may be altered for attendance reconciliation adjustments before the end of year period. The regulations provide for reconciliation for (1) ill health reasons, (2) attendance by a member abroad in the performance of his/her duties as a member or office holder, or elsewhere in the state on behalf of a committee or (3) extraordinary circumstances which the appropriate authority determines are good and sufficient and could not have been foreseen. Administrative reconciliations are recorded based on specified evidence of attendance in Leinster House.	
*includes non-sitting days on which committees may have sat	

Ці відомості містять лише інформацію про дні реєстрації та публікуються із запізненням на місяць. Відомості залишаються попередніми, поки не будуть повністю перевірені наприкінці року. Відповідно, записи щодо окремих членів парламенту можуть бути звірені до 31 січня за попередній рік або протягом одного місяця після закінчення відповідного періоду. Член парламенту, який забув свій брелок або не встиг зафіксувати присутність протягом дня, може надати докази відвідуваності, які звіряються в системі. Члени парламенту не зобов'язані

¹⁷ ECPRD Request 4357 Members attendance at Parliament – rules, records and sanctions for non-attendance (Ireland Houses of the Oireachtas. 18.03.2020). URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/513889>

¹⁸ Record of Attendance. URL: <https://www.oireachtas.ie/en/publications/?q=&date=&term=%2Fie%2Foireachtas%2Fhouse%2Fdail%2F33&fromDate=16%2F02%2F2024&toDate=16%2F02%2F2024&topic%5B%5D=record-of-attendance&topic%5B%5D=record-of-attendance>

записувати години своєї відвідуваності, – таким чином, час, коли вони реєструють свою присутність, не фіксується. Крім того, відомості щодо відвідуваності можуть бути уточнені на відповідну кількість днів, якщо член парламенту може довести, що його присутність не була зареєстрована в Ленстер-хаус через:

- виконання його або її обов'язків як члена міжпарламентської делегації за кордоном;
- погане здоров'я, підтвержене медичним працівником (член парламенту повинен заявити, що відсутність підтверджена медичним висновком);
- надзвичайні обставини, визначені головою відповідної палати поважними, які не могли бути передбачені¹⁹.

Німеччина

Облік робочого часу депутата Бундестагу здійснюється відповідно до Закону про депутатів Бундестагу²⁰ та Регламенту Бундестагу²¹.

Стаття 14 Закону про депутатів Бундестагу передбачає, що Президент Бундестагу за погодженням із Радою старійшин визначає, які дні вважаються днями засідання, а також час, протягом якого має відображатися реєстр присутніх. У дні засідань депутати реєструють свою присутність, розписуючись у відповідному реєстрі навпроти своїх прізвищ. Якщо депутат Бундестагу не вносить своє ім'я до реєстру присутніх, то 100 євро вираховуються з його чи її виплат. Сума відрахувань збільшується до 200 євро, якщо депутат, якому не надано відпустку, не вносить своє ім'я до реєстру присутніх у день пленарного засідання. Сума відрахування зменшується до 20 євро, якщо депутат Бундестагу пред'являє медичну довідку про перебування в лікарні чи санаторії або про тимчасову непрацездатність. Під час періоду охорони материнства у разі вагітності або якщо в сім'ї депутата Бундестагу проживає дитина віком до 14 років, хворобу якої підтвердив лікар і за якою депутат повинен піклуватися особисто, оскільки інші відповідальні особи відсутні в домогосподарстві, невнесення депутатом свого імені до реєстру присутніх не призведе до зменшення виплат.

Депутати вважаються такими, що зареєструвались у реєстрі присутніх, у разі:

- виконання обов'язків Президента або Секретаря Бундестагу;
- протокольного виступу на пленарному засіданні або на засіданні комітету чи іншого органу Бундестагу;
- участі в поіменному голосуванні або голосуванні, під час якого називаються імена членів або використовуються особисті картки для голосування;
- запису в реєстрі відвідувачів комітету, Ради старійшин або іншого органу Бундестагу;

¹⁹ Parliamentary Standard Allowance. URL: <https://www.oireachtas.ie/en/members/salaries-and-allowances/parliamentary-standard-allowances>

²⁰ Members of the Bundestag Act (Abgeordnetengesetz). URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_abgg/englisch_abgg.html

²¹ Rules of Procedure of the German Bundestag. URL: <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80060000.pdf>

- участі в офіційній поїздки, затвердженій Президентом Бундестагу на відповідний день засідання;
- участі в поїздках до інституцій Європейського Союзу в Брюсселі, Страсбурзі чи Люксембурзі²².

Рисунок 2. Календар днів засідань Німецького Бундестагу

The image shows a calendar titled 'Parlamentstermine 2024' from the 'Deutscher Bundestag'. It displays the dates for parliamentary sessions from December 2023 to December 2024. The calendar is organized by month and day, with specific symbols indicating the type of session (e.g., plenary, committee, etc.). The German Bundestag logo is visible at the top right.

Облік робочого часу депутата Бундесрату здійснюється відповідно до Регламенту Бундесрату²³. Зокрема, стаття 16 Регламенту передбачає, що на кожному засіданні Бундесрату депутати повинні вносити свої імена в реєстр присутніх. Так само на кожному засіданні парламентського комітету ведеться реєстр присутніх, в якому депутати повинні розписуватися.

Португалія

Облік робочого часу депутата Асамблеї Португальської Республіки здійснюється відповідно до Закону про статус депутата Асамблеї Португальської

²² ECPRD Request 4357 Members attendance at Parliament – rules, records and sanctions for non-attendance (Reply by the German Bundestag, 05.05.2020). URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/513889>

²³ Rules of Procedure of the Bundesrat. URL: <https://www.bundesrat.de/EN/funktionen-en/go-en/go-en-node.html>

Республіки²⁴, Регламенту Асамблеї Португальської Республіки²⁵ та Постанови Асамблеї Португальської Республіки про порядок відвідування та відсутність на пленарних засіданнях²⁶.

Відповідно до положень Конституції Португальської Республіки²⁷, Регламенту Асамблеї Португальської Республіки та Закону про статус депутата Асамблеї Португальської Республіки, якщо депутат не відвідує чотири пленарних засідання в одній законодавчій сесії, за винятком поважних причин, такий депутат втрачає свій мандат.

Усі депутати мають депутатське посвідчення та код доступу. Щоб зафіксувати свою присутність на пленарних засіданнях, депутати повинні ввести код доступу на терміналі, розташованому в залі засідань. Якщо з будь-якої причини вони не можуть зареєструвати свою присутність, вони повинні звернутися до Апарату Асамблеї Португальської Республіки або повідомити про свою присутність Голову Асамблеї²⁸. Для обліку участі в засіданні парламентського комітету депутати повинні розписатися в книзі реєстрації.

Апарат Асамблеї реєструє в базі даних контролю відвідуваності тих депутатів, які не присутні на засіданні, оскільки перебувають у парламентській місії (відрядженні). Депутати, які не зареєструвалися під час засідання або не перебувають у депутатському відрядженні, вважаються відсутніми. Депутати мають право надати пояснення щодо поважності причин своєї відсутності, при цьому відомості, надані депутатом, є автентичними і, отже, не вимагають додаткових доказів. Однак, якщо йдеться про хворобу, яка триває більше одного тижня, то може знадобитися медична довідка.

Словаччина

Облік робочого часу депутата Національної Ради Словацької Республіки здійснюється відповідно до Закону про заробітну плату деяких конституційних посадових осіб Словацької Республіки²⁹ та Регламенту Національної Ради³⁰.

Відповідно до статті 63 Регламенту Національної Ради кожен депутат повинен бути присутнім на сесіях Національної Ради та засіданнях комітетів, до

²⁴ Statute governing Members of the Assembleia da República: Law no. 7/93 of 1 March 1993. URL: <https://www.parlamento.pt/sites/EN/Parliament/Documents/StatuteofMembers.pdf>

²⁵ Rules of Procedure of the Assembly of the Republic no. 1/2007 of 20 August 2007. URL: https://www.parlamento.pt/sites/EN/Parliament/Documents/Rules_of_Procedure.pdf

²⁶ Adopting the scheme for plenary attendances and absences Resolution of the Assembleia da República no. 21/2009 of 26 March 2009. URL: https://www.parlamento.pt/sites/EN/Parliament/Documents/2022.02_Regime-Presencas-Faltas-Plenario.en.pdf

²⁷ Constitution of the Portuguese Republic. 2 April 1976. URL: <https://www.parlamento.pt/sites/EN/Parliament/Documents/Constitution7th.pdf>

²⁸ ECPRD Request 4357 Members attendance at Parliament – rules, records and sanctions for non-attendance (Assembleia da República Portuguesa Reply. 8 April 2020). URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/513889>

²⁹ Zákon Národnej Rady Slovenskej Republiky z 21. apríla 1993 o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky. URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1993/120>

³⁰ Act of the National Council of the Slovak Republic No. 350/1996 Coll. on rules of procedure of the National Council of the Slovak Republic. URL: https://www.nrsr.sk/web/Static/en-US/NRSR/rules_of_procedure_20230101.pdf

складу яких він/вона був обраний. Депутати також беруть участь у будь-якій іншій діяльності в межах повноважень Національної Ради або її комітетів, якщо це визначено або доручено Національною Радою або комітетом. На кожний день засідання Національної Ради або комітету складається протокол присутніх, який підписується всіма присутніми на засіданні депутатами.

Депутат, який не може бути присутнім на засіданні Національної Ради або її комітетів через хворобу або з будь-якої іншої поважної причини, повинен перед такою сесією надіслати письмове пояснення своєї відсутності Голові Національної Ради або голові комітету, в якому зазначається причина та передбачувана тривалість відсутності. Не потрібно пояснювати відсутність у зв'язку з виконанням обов'язків депутата, які виконуються за згодою Голови Національної Ради або голови комітету. Реєстрація присутніх на кожному засіданні Національної Ради або на засіданнях комітетів здійснюється Апаратом Національної Ради.

Рисунок 3. Рішення Голови Національної Ради Словацької Республіки про визнання поважними причин неявки депутатів

PRESEDA NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Číslo: CRD-2490/2023		
PREDS-13/2024		
PREDS-20/2024		
CRD-233/2024		
201		
ROZHODNUTIE		
PRESEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
z 9. februára 2024		
o ospravedlnení neúčasti poslancov na 6., 7., 8. a 9. schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky za mesiac január 2024		
Na základe písomných žiadostí poslancov Národnej rady Slovenskej republiky o ospravedlnenie ich neúčasti na 6., 7., 8. a 9. schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky za mesiac január 2024, po posúdení dôvodov neúčasti poslancov na rokovacích dňoch uvedených schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky na základe vyjadrení predsedov poslaneckých klubov		
a v súlade s § 63 ods. 3 až 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov		
o s p r a v e d l ň u j e m		
neúčast poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na 6., 7., 8. a 9. schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky za mesiac január 2024		
BUŽO Lukáš	(SLOVENSKO)	v dňoch 23.01., 24.01., 25.01. a 26.01.2024
CELLÁR Miroslav	(HLAS)	v dňoch 12.01. a 19.01.2024
DANKO Andrej	(SNS)	dňa 12.01.2024
DEJ Dávid	(PS)	dňa 19.01.2024
DUBĚCÍ Martin	(PS)	v dňoch 08.01., 09.01., 10.01., 11.01., 12.01., 25.01. a 26.01.2024

Якщо депутат протягом одного календарного місяця без поважних причин не з'явиться: 1) принаймні два робочих дні на засіданнях Національної ради чи її комітетів, до складу яких його обрано, він втрачає право на половину своєї заробітної плати, половину функціональної допомоги та половину фіксованих надбавок, які в іншому випадку належали б йому за наступний місяць; 2) щонайменше чотири робочі дні – він втрачає право на заробітну плату, функціональну допомогу та фіксовані надбавки, які б належали йому за наступний місяць (стаття 7 Закону про заробітну плату деяких конституційних посадових осіб Словацької Республіки).

Франція

Облік робочого часу депутата Національної Асамблеї Франції здійснюється відповідно до Регламенту Національної Асамблеї³¹. При цьому присутність депутата на пленарному засіданні не реєструється. Єдиний спосіб підтвердження присутності депутата на пленарному засіданні – це його участь у голосуванні³². Стаття 61 Регламенту Національної Асамблеї встановлює презумпцію, відповідно до якої Національна Асамблея завжди має достатню кількість присутніх для розгляду та прийняття рішень із порядку денного. Голосування Національної Асамблеї є дійсними незалежно від фактичної кількості присутніх депутатів, за винятком випадків, коли до Голови Національної Асамблеї надійде клопотання про перевірку кворуму.

Щодо обліку участі депутатів у засіданнях парламентських комітетів, то стаття 42 Регламенту Національної Асамблеї передбачає, що участь депутатів у таких засіданнях є обов'язковою. Відомості про присутніх та відсутніх депутатів на засіданні парламентського комітету фіксуються в протоколі засідання і публікуються в офіційному виданні та на сайті відповідного комітету.

Облік робочого часу членів Сенату Франції здійснюється згідно з Регламентом Сенату³³. Відповідно до статей 23 bis A та 23 bis Регламенту Сенату сенатори зобов'язуються брати ефективну участь у роботі Сенату. Відсутність сенатора без поважних причин під час голосування на пленарних засіданнях (більше половини), так само як відсутність на засіданнях парламентських комітетів, присвячених обговоренню законопроектів (більше половини), протягом кварталу може тягнути за собою відрахування половини суми виплат за відповідний квартал. Регламент до поважних причин пропуску відносить: участь сенатора в міжпарламентській делегації; наявність у сенатора належним чином зареєстрованого конфлікту інтересів; вагітність та пологи; хвороба.

³¹ Règlement de l'Assemblée nationale. URL: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/16/divers/texte_reference/02_reglement_assemblee_nationale

³² ECPRD Request 4357 Members attendance at Parliament – rules, records and sanctions for non-attendance (France - Assemblée Nationale Reply. 14.04.2020). URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/513889>

³³ Règlement du Sénat. URL: <https://www.senat.fr/reglement/reglement0.html#toc46>

Швеція

Облік робочого часу члена Риксдагу здійснюється відповідно до Закону про виплати членам Риксдагу³⁴, Регламенту Правління Риксдагу та загальних рекомендацій щодо застосування Закону про виплати членам Риксдагу³⁵.

Посада депутата Риксдагу відрізняється від звичайної роботи, оскільки депутати виконують свої завдання цілодобово, цілий рік і в різних місцях. Чіткою відмінністю від звичайної роботи є те, що депутати отримують мандат від виборців. Тоді кожен депутат несе відповідальність за те, щоб виправдати довіру, яку йому чи їй висловили виборці.

Робота членів Риксдагу не обмежується лише діяльністю в Риксдазі, вона також здійснюється в інших формах, наприклад, у їхніх виборчих округах, в інших місцях або за кордоном. Це означає, що кожен депутат зазвичай сам визначає, як виконувати завдання та які пріоритети розставляти.

Відповідно до розділу 24 Регламенту Риксдагу³⁶ на засіданнях має вестися повний протокол. При цьому облік присутніх на засіданнях Палати ведеться лише під час голосування на пленарному засіданні³⁷. Протоколи пленарних засідань показують, хто із членів виступав, але не показують, хто із членів Риксдагу був присутній без виступу. На засіданнях комітетів Риксдагу повинні вестися протоколи (положення 7.15.4 Регламенту Риксдагу). Протоколи засідань комітетів Риксдагу містять відомості, хто із членів Риксдагу був присутній на таких засіданнях³⁸.

Починаючи з 1 січня 2022 року, члени Риксдагу можуть бути зобов'язані повернути свою зарплату в разі багаторазової відсутності на голосуванні. Це має місце, якщо член Риксдагу був відсутній без поважної причини протягом двох тримісячних періодів впродовж одного скликання, пропустивши не менше 60 відсотків голосувань. У цьому випадку спікер Риксдагу повинен повідомити відповідного члена Риксдагу про його або її відсутність та про зобов'язання повернути його або її зарплату після першого тримісячного періоду.

III. Висновки

Правовий статус члена парламенту, як правило, передбачає виконання низки обов'язків, таких як участь у пленарних засіданнях і голосування на них, участь у засіданнях парламентських комітетів та інших органів парламенту. При цьому

³⁴ Lag (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20161108-om-ersattning-till-riksdagens_sfs-2016-1108

³⁵ Riksdagsstyrelsens föreskrift och allmänna råd till lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/rfs/riksdagsstyrelsens-foreskrift-och-allmanna-rad_had41g323/

³⁶ Riksdagsordning (2014:801). URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/riksdagsordning-2014801_sfs-2014-801/#K5

³⁷ ECPRD Request 1530 Rules to ensure attendance of Members of Parliament at plenary meetings (Swedish Parliament Reply, 8 October 2010) URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/106782>

³⁸ Attendance, absence and leave from the Riksdag. URL: <https://www.riksdagen.se/en/members-and-parties/the-members-pay-and-conditions/attendance-absence-and-leave-from-the-riksdag>

навіть введення воєнного стану не звільняє члена парламенту від виконання таких обов'язків.

Водночас виконання членом парламенту своїх обов'язків здійснюється в межах представницького мандата, тому облік стосовно виконання цих обов'язків має певні особливості порівняно з обліком робочого часу, передбаченим трудовим законодавством.

Відповідальним за ведення обліку робочого часу членів парламенту є, як правило, уповноважений структурний підрозділ апарату парламенту та (або) секретаріат відповідного парламентського комітету чи іншого органу парламенту.

Облік робочого часу членів парламенту здійснюється, насамперед, шляхом обліку їх участі у пленарних засіданнях та засіданнях парламентського комітету, членом якого вони є, а також їх участі у роботі інших органів парламенту.

Облік робочого часу членів парламенту здебільшого ведеться на підставі реєстрації на пленарному засіданні, участі в поіменному голосуванні під час пленарного засідання, реєстру присутніх та (або) протоколу засідання парламентського комітету або іншого органу парламенту, відомостей про участь члена парламенту в офіційних парламентських делегаціях та перебування у відрядженні тощо.

Облік робочого часу члена парламенту щодо його (її) присутності чи відсутності на пленарному засіданні, засіданні парламентського комітету, іншого органу парламенту є підставою для нарахування належної суми виплати відшкодування витрат на здійснення депутатських повноважень.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

При написанні матеріалів було використано інформацію із бази ECPRD. Відповідні матеріали не призначені для використання у власних наукових дослідженнях.